

1 skyrius

Užlipu laiptais, bet durys uždarytos. Lūkuriuoju lauke. Dabar, kai esu čia, nenoriu eiti vidun. Kirba mintis apsisukti ir keliauti namo. Pabandyti vėliau.

Bet tai paskutinis mano šansas. Paroda veikia jau kelias savaites ir uždaroma šiandien. Dabar arba niekada.

Užsimerkiu ir kuo giliau įkvepiu. Sutelkiu dėmesį į oro prisipildančius plaučius, išsitiesiu, jaučiu, kaip iškvepiant mano kūną palieka įtampa. Sakau sau, kad nėra ko jaudintis, juk lankausi čia nuolat: priešpiečių su draugais, apžiūrėti naujausias parodas, dalyvauti paskaitose. Šis kartas niekuo nesiskiria nuo kitų. Niekas negali manęs įskaudinti. Tai — ne spąstai.

Galiausiai jaučiuosi pasirengusi. Pastumi duris ir įeinu.

Patalpa atrodo kaip visuomet — šviesios sienos, išblizgintos medinės grindys, nelygiai išsibarstę taškai ant lubų — ir, nors dar ankstus metas, jau vaikštinėja keli žmonės. Kurį laiką stebiu, kaip jie stabteli priešais nuotraukas, kai kurie atsisoja tolėliau, kad geriau išsižiūrėtų, kiti linkčioja komentarus šnabždančiam kompanionui arba skaitinėja lankstinuką, pasiimtą apačioje. Tvyro tylios pagarbos, ramaus apmąstymo atmosfera. Šie žmonės apžiūrės fotografijas. Jiems arba patiks, arba ne, tuomet jie išeis laukan, grįš į savo gyvenimus ir tikriausiai jas pamirš.

Pirmiausia leidžiu sau žvilgtelėti į sienas. Vienodais atstumais sukabinta maždaug tuzinas didelių nuotraukų, o tarp jų — dar kelios mažesnės. Sakau sau, kad galėčiau paklajoti

aplink, apsimesti, kad mane domina visos, bet šiandien atėjau pažiūrėti tik vienos fotografijos.

Užtrunku akimirką, kol ją randu. Nuotrauka kaba ant tolimosios sienos, galerijos gale, ne visai pačiame centre. Šalia poros kitų kadru: jaunos mergaitės suplėšyta suknele spalvoto portreto visu ūgiu ir cigaretę rūkančios moters nujudintomis akimis, pavaizduotos stambiu planu. Net iš toli atrodo įspūdingai. Ji spalvota, nors fotografuota natūralioje šviesoje ir spalvų gamą sudaro beveik tik mėlyni ir pilki atspalviai, o išdidinta taip, kad net pritrenkia. Paroda pavadinta „Atstumtieji“, ir, nors tinkamai neišžiūriu, kol neprieinu vos per kelias pėdas, suprantu, kodėl ši nuotrauka tokioje matomoje vietoje.

Nežiūrėjau į ją daugiau nei dešimtmetį. Tinkamai. Mačiau ją, taip — net jei fotografija tuomet ir nebuvo dažnai naudojama, ji buvo išspausdinta poroje žurnalų ir net knygoje, — bet nežiūrėjau į ją visą šį laiką. Nuodugniai.

Sliūkinu prie jos ir pirmiausia perskaitau kortelę. „Džulija Plamer. „Markusas veidrodyje“, 1997, cibachromo spauda“. Daugiau nieko, jokios biografinės informacijos, ir aš tuo džiaugiuosi. Leidžiu sau žvilgtelėti į nuotrauką.

Joje — vyras; atrodo maždaug dvidešimties. Jis nuogas — kadras nuo juosmens į viršų — žvelgia į savo atvaizdą. Vaizdas priešais jį sufokusuotas, tačiau jis pats — ne. Jo veidas siauras. Akys primerktos, o burna šiek tiek praverta, tarsi jis ketintų prabilti ar atsidusti. Fotografijoje yra kažkas melancholiško, bet negalite matyti to, kad iki akimirkos, kai buvo nufotografuotas, vaikas joje — Markusas — juokėsi. Popietę jis praleido lovoje su savo mergina, kurią buvo įsimylėjęs, taip pat kaip ir toji jį. Jiedu skaitė vienas kitam — Išervudo „Sudie, Berlyne“, o gal „Getsbį“, kurį ji buvo skaičiusi, o jis ne, — ir valgė ledus iš kibirėlio. Jie buvo nuoširdūs, laimingi, saugūs.

Miegamajame kitapus koridoriaus radijas grojo ritmenbliuzą, ir kadre vyro burna praverta, nes mergina, fotografuojanti moteris, niūniavo, o Markusas norėjo jai pritarti.

Originalas atrodė kitaip. Mergina pateko į kadražą — su pakeltu prie akių fotoaparatu atsispindėjo veidrodyje palei vyriškio petį. Ji buvo nuoga, nesufokusuota ir išplaukusi. Tai buvo jų abiejų nuotrauka iš tų laikų, kai fotografuotis veidrodžiuose dar buvo neįprasta.

Man patiko toks kadras, koks buvo. Turbūt jį netgi labiau mėgau. Bet kažkuriuo metu — nepamenu, kada tiksliai, bet tikrai prieš pirmąją parodą — persigalvojau. Nutariau, kad geriau atrodo be manęs. Pašaliniau save iš nuotraukos.

Dabar gailiuosi. Tai buvo nesąžininga, pirmas kartas, kai savo menu melavau, ir norėčiau atsiprašyti Markuso. Už viską. Atsiprašau, kad sekiau paskui jį į Berlyną, kad palikau jį ten, fotografijoje, vieną, kad nebuvau ta, kuo jis manė mane esant.

Net po tiek laiko aš vis dar gailiuosi.

Praeina daug laiko, kol nusigręžiu nuo savo nuotraukos. Tokių portretų daugiau nebefotografuoju. Dabar — tik šeimos nuotraukos, Konoro draugai, sėdintys su savo tėvais ir jaunesniaisiais broliais bei seserimis; darbai, kurių prisirankioju prie mokyklos vartų. Už grašius. Čia nieko bloga: stengiuosi iš visų jėgų, užsitarnavau reputaciją, esu gera. Žmonės mane kvies į vaikų gimtadienius fotografuoti svečių, kad galėtų išsiųsti nuotraukas elektroniniu paštu kaip atminimo dovanėles; aš net fotografavau vaikų šventę, surengtą rinkti lėšoms ligoninei, kurioje dirba Hugas. Man patinka, bet darbas techniškas; tai ne tas pat, kaip fotografuoti tokius portretus kaip šis, — tai nėra menas, norint pelnyti sau gerą vardą, ir kartais meno

pasiilgstu. Svarstau, ar vis dar pajėgčiau, ar dar tebeturiu gerą akį, instinktą, kada tiksliai spustelėti mygtuką. Lemiamą akimirką. Daug laiko praėjo nuo tada, kai bandžiau.

Hugas mano, kad turėčiau vėl šito imtis. Konoras jau ūgtelejo, jis pradeda gyventi savo gyvenimą. Kadangi pradžia buvo sunki, mes abu pasinėrėme į jo priežiūrą, bet dabar jam dviejų reikia mažiau nei kadaise. Dabar turiu daugiau erdvės.

Trumpai apžvelgiu kitas nuotraukas ant sienų. Gal ir imsiuosi, netrukus. Galėčiau susitelkti į savo karjerą ir vis dar prižiūrėti Konorą. Tai įmanoma.

Einu žemyn palaukti Adrianos. Iš pradžių ji ketino eiti su manimi, pamatyti parodą, bet jai neleidau, norėjau pažiūrėti į nuotrauką viena. Ji neprieštaravo.

— Tuomet lauksiu tavęs kavinėje, — sakė ji. — Gal ko nors užkąsime.

Ji ankstyva, sėdi prie staliuko palei langą su baltojo vyno taure. Pasitikdama mane atsistoja ir mudvi apsikabiname. Sėsdamasi ji jau kalba.

— Na, ir kaip?

Prisitraukiu kėdę prie stalo.

— Šiek tiek keista, jei atvirai.

Adriana jau užsakiusi man gazuoto vandens buteliuką, ir aš prisipilu stiklinę.

— Nebejaučiu, kad tai būtų mano nuotrauka.

Ji linkteli. Žino, kaip nerimavau čia eidama.

— Ten, viršuje, yra įdomių nuotraukų. Ar eisi pažiūrėti? Vėliau?

Ji kilsteli vyną.

— Gal. — Žinau, kad neis, bet neįsiveidžiu. Ji matė mano nuotrauką anksčiau, o kitos jos nedomina. — Į sveikatą, — sako. Išgeriame. — Neatsivedei Konoro?

Purtau galvą.

— Tikrai būtų per daug keista, — juokiuosi. — Šiaip ar taip, jis užsiėmęs.

— Su draugužiais?

— Ne. Hugas išsivežė paplaukioti. Išvažiavo į „Ironmon-ger Row“ baseiną.

Adriana nusišypso. Konoras yra jos krikštasūnis, o mano vyrą ji pažįsta beveik tiek pat, kiek ir aš.

— Paplaukioti?

— Naujas dalykėlis. Hugo idėja. Jis suvokė, kad kitąmet jo penkiasdešimtmetis, ir tai jam kelia siaubą. Bando įgauti formą, — trumpam nutylu. — Ar girdėjai ką nors iš Keitės?

Nuduriu akis į savo gėrimą. Nenorėjau šito klausti, ne taip greit, bet klausimas jau išsprūdo. Net nežinau, kokio atsakymo tikiuosi. Taip ar ne.

Ji gurkšteli vyno.

— Pastaruoju metu nieko. O tu?

— Maždaug prieš tris savaites.

— Ir?..

Gūžteliu.

— Kaip visada.

— Vidurnaktį?

— Taip, — atsidūstu.

Galvoju apie paskutinį savo sesers skambutį. Antrą ryto — net jai per vėlai ten, Paryžiuje. Ji bandė aiškintis reikalus. Manau, girta. Ji nori atsiimti Konorą. Nesupranta, kodėl jai to neleisiu. Tai neteisinga ir, beje, ji ne vienintelė, mananti, kad mudu su Hugu esame savanaudžiai ir nepakenčiami.

— Ji vis kartojo tą patį per tą patį.

— Gal tau vertėtų su ja pasišnekėti. Turiu omenyje, dar kartą. Kai ji nebus tokia...

— Pikta? — nusišypsau. — Puikiai žinai, kad nieko gero iš to nebus, be to, negaliu jos pagauti. Ji neatsako savo mobiliu ju, o jei skambinu laidiniu telefonu, atsiliepusi jos kambariokė nieko man nesako. Ne, Keitė apsisprendė. Staiga po šitiek laiko viskas, ko ji nori, yra prižiūrėti Konorą. Ir mano, kad su Hugu ją stabdome dėl savanaudiškų paskatų. Ji net nestabtelėjo pagalvoti, nė akimirkos nesusimąstė, kaip Konoras gali jaustis, ko jis gali norėti. Ir tikrai jo neklausė. Vėl viskas sukasi tik apie ją.

Nutylu. Visa kita Adriana žino — man nereikia tęsti. Ji žino, kodėl su Hugu pasiėmė mano sesers sūnų, ir kad visus šiuos metus dėl to Keitė buvo laiminga. Dabar nė vienas nesuprantame, kas pasikeitė.

— Ar pasikalbėsi su ja? — klausiu.

Ji giliai įkvepia, užsimerkia. Akimirką manau, kad Adriana pasakys, jog turiu išsiaiškinti pati, juk negaliu pas ją bėgti kaskart, kai susiginčiju su savo seserimi; taip sakydavo mano tėvas. Bet ji nesako, tik nusišypso.

— Pasistengsiu.

Užsisakome priešpiečius. Aptariame bendrus draugus — ji klausia, ar seniai mačiau Fatimą, ar žinau, kad Ali susirado naują darbą, domisi, ar planuoju eiti į Di vakarėlį savaitgalį, — tada sako, kad jai laikas eiti į susitikimą. Sakau jai, kad susitiksimė šeštadienį.

Neatsispiriu pagundai praeiti pro suvenyrų krautuvėlę pakeliui. Brošiūros viršeliui jie norėjo panaudoti Markuso nuotrauką, bet aš neatsakiau į elektroninį laišką, ir vietoj jos yra androginiško vaikino, čiulpiančio ledinuką, nuotrauka. Neatsakiau ir į prašymus duoti interviu, nors tai nesustabdė

vieno iš žurnalų — rodos, *Time Out* — išspausdinti straipsnio apie mane. Aš buvau „atsiskyreliška“, rašė jie, ir mano nuotrauka — vienas ryškiausių parodos akcentų, „intymus portretas“, „jaudinantis ir trapus“ tuo pat metu. Skiedalai, — norėjau atsakyti, bet neatsakiau. Jeigu jie nori „atsiskyreliškumo“, tai jiems ir suteiksiu.

Dar kartą pažvelgiu į vaikiną su ledinuku. Jis primena man Frostę, ir aš praverčiu knygą prieš prieidama prie atvirukų, išdėliotų ant stovo. Paprastai nusiperku kelis, bet šiandien pasiimu tik vieną — „Markusą veidrodyje“. Akimirką noriu pasakyti kasininkui, kad nuotrauka mano, kad nufotografavau sau ir, nors metų metus įnirtingai jos vengiau, vis dar džiaugiuosi, kad jie išrinko ją į ekspoziciją, o aš turiu galimybę ją vėl įsigyti.

Bet nepasakau. Nieko nesakau, tik sumurmu padėką, įsidedu atviruką į rankinę ir išeinu iš galerijos. Nepaisydama vasario vėsos, didžiumą kelio iki namų einu pėsčiomis — per Kovent Gardeną ir Holborną, tolyn Tebaldo keliu Grėjaus smuklės kelio link — ir iš pradžių negaliu galvoti apie nieką, tik apie Markusą ir mūsų dienas Berlyne prieš šitiek metų. Bet, kai pasiekiu Rouzberio aveniu, sugebu sugrįžti iš praeities ir pradėdu galvoti apie tai, kas vyksta čia, dabar. Mąstau apie savo seserį ir beviltiškai tikiuosi, kad Adriana vis dėlto atves ją į protą, nors, žinau, jai nepavyks. Reikės pačiai pasikalbėti su Keite. Būsiu tvirta, bet mandagi. Priminsiu, kad myliu ją ir noriu, jog būtų laiminga, tačiau taip pat pasakysiu, kad Konorui dabar beveik keturiolika, o mes su Hugu sunkiai dirbome, kad suteiktume berniukui stabilų gyvenimą, ir svarbu, kad jis neapsiverstų aukštyn kojomis. Mano užduotis bus priversti ją suvokti, kad bus tik geriau, jei viskas liks taip, kaip yra. Pirmą

kartą pasvarstau, kad mudviem su Hugu greičiausiai vertėtų pasimatyti su advokatu.

Pasuku už kampo į mūsų kelią. Atokiau namo stovi policijos automobilis, bet atidarytos mūsų paradinės durys. Pradedu bėgti; iš mano galvos išgaruoja viskas, lieka tik būtinybė pamatyti sūnų. Nesustoju iki pat namų, iki virtuvės, pamatau priešais mane stovintį Hugą ir kalbantį su uniformuota moterimi. Pastebiu Konoro rankšluostį ir glaudes, džiuostančias ant radiatoriaus, tada Hugas ir pareigūnė pasisuka į mane. Jos veide tobulas dirbtinis neutralumas, taip atrodo Hugas, kai praneša blogas naujienas. Man suspaudžia krūtinę, girdžiu save rėkiant tarsi sapne:

— Kur Konoras? — Hugai! Kur mūsų sūnus?

Bet jis neatsako. Kambaryje matau tik jį. Jo akys išsiplėtusios; galiu pasakyti, kad nutiko kažin kas baisaus, kažin kas neapsakomo. „Pasakyk man!“ — noriu sušukti, bet neįstengiu. Negaliu pajudėti; lūpos nesugeba sudėlioti žodžių. Praveriu burną ir vėl užsičiaupiu. Nuryju. Aš po vandeniu, negaliu kvėpuoti. Matau, kaip Hugas žengia prie manęs, bandau nustumti, kai jis ima mano ranką, tuomet atgaunu balsą.

— Sakyk man! — aš kartoju vėl ir vėl, ir dar akimirką po to, kai jis praveria burną ir prabyla.

— Tai ne Konoras, — sako jis, bet laiko beveik nepakan-ka, kad į mano kraują plūstelėjęs palengvėjimas ten įsitvirtintų, nes Hugas ištaria: — Atleisk, brangioji. Tai Keitė.